

Kindcentrum De Groene Bogen

Ruimtelijk- Functioneel Programma van Eisen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
1.1.	<i>Achtergrondinformatie & huidige huisvesting</i>	2
1.2.	<i>Doel</i>	2
2.	Uitgangspunten	3
2.1.	<i>Leerlingprognose & ruimtebehoefte</i>	3
2.2.	<i>Locatie</i>	3
2.3.	<i>Binnensportaccommodatie</i>	3
2.4.	<i>Ontwikkeling Integraal Kindcentrum</i>	4
2.5.	<i>Inclusief onderwijs</i>	4
3.	Ruimteprogramma	5
3.1.	<i>Frisse Scholen</i>	5
3.2.	<i>Natuur & landschap</i>	5
3.3.	<i>Verkeer</i>	6
3.4.	<i>Water</i>	6
4.	Duurzaamheid	7
4.1.	<i>Energie</i>	7
4.2.	<i>Circulair bouwen</i>	7

1. Inleiding

De inleiding gaat in op de achtergrondinformatie en bestaande huisvesting van De Groene Bogen, en op het doel van dit Programma van Eisen.

1.1. *Achtergrondinformatie & huidige huisvesting*

De Groene Bogen is een nieuw te bouwen fusieschool in Park De Schroef aan de Prins Hendrikstraat te Drunen. Het gaat om een fusie van basisschool Jongleren en basisschool Wereldwijs. Jongleren is op dit moment gehuisvest in een voormalig kleuterschoolgebouw uit 1963 en een basisschoolgebouw uit 1968 aan de Irissenstraat 2. Wereldwijs is gehuisvest aan de Beukstraat 13 in een schoolgebouw uit 1970.

Op termijn maken de kwaliteit van het gebouw van Jongleren en het ruimteoverschot van beide gebouwen een heroverweging noodzakelijk. Ook is het in stand houden van beide gebouwen exploitatie-technisch niet rendabel. Bij vervangende nieuwbouw rekenen we met de normatieve behoefte, waarbij op dat moment de keuze bepaald wordt hoeveel m² bruto vloeroppervlak (bvo) er nodig is.

De geplande nieuwbouw van De Groene Bogen is een maatregel uit het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2017-2026. Begin 2024 wordt er gestart met het vastleggen van het bouwheerschap bij Stichting Scala door middel van een bouwrealisatieovereenkomst. Daarna wordt er een uitgebreid Programma van Eisen door de bouwheer opgesteld, rekening houdend met dit PvE. Op basis hiervan kan een architect worden geselecteerd. In 2025 wordt er gestart met het bouwproces, en in 2026 zou het gebouw opgeleverd moeten zijn.

1.2. *Doel*

Voorliggend Programma van Eisen betreft het ruimtelijke-functioneel PvE. Een volledig PvE bevat normaliter de volgende onderdelen:

1. *Ruimtelijk-functioneel PvE*: kwantitatieve en kwalitatieve eisen vanuit functioneel gebruik van het gebouw en bijbehorend terrein;
2. *Technisch PvE*: eisen aan constructie, installaties en afwerking;
3. *Financieel PvE*: taakstellend budget;
4. *Stedenbouwkundige randvoorwaarden*: eisen ten aanzien van het terrein en bestemming.

Op basis van dit PvE kan, in combinatie met de stedenbouwkundige randvoorwaarden, een voorlopig ontwerp (VO) worden gemaakt door een architect. Dit document omvat principe-uitgangspunten, waarbij afhankelijk van het ontwerp andere opties naar voren kunnen komen. De functies van dit PvE:

- Het dient als toetsingsmiddel op de verschillende onderdelen in de ontwerpfase;
- Het definieert de bouwopgave en context;
- Het dient als communicatiemiddel over de voortgang en gewenste kwaliteit.

Het PvE is dus een leidraad voor het ontwerpteam waarbij het ontwerp aansluit bij de gedefinieerde ambitie, eisen en wensen. Dit PvE is leidend totdat het voorlopig ontwerp (VO) is vastgesteld, waarbij in de tussentijd door voortschrijdend inzicht ontwikkelingen worden meegenomen.

2. Uitgangspunten

2.1. *Leerlingprognose & ruimtebehoefte*

Het kader voor de te realiseren ruimtebehoefte wordt bepaald door de normatief berekende ruimtebehoefte op basis van de 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heusden 2022'. Daarin volgen we de formule: $200 \text{ (vaste voet)} + 5,03 * 420 \text{ (aantal leerlingen)} = 2.313 \text{ m}^2$ bvo voor het gebouw. De school is vrij in het bepalen van de invulling van deze ruimte.

De ruimtebehoefte is berekend op basis van 420 leerlingen, dat is het gemiddelde als we kijken naar de prognose van 2023 tot en met 2041. Daarnaast is een voorspelling over het keuzegedrag van leerlingen bij één nieuwe locatie (i.p.v. twee locaties elders) moeilijk, waardoor is vastgehouden aan 420 leerlingen.

Voor de buitenruimte is 660 m² BVO opgenomen, zoals omschreven in de Verordening op basis van het aantal leerlingen. Verder zijn er een aantal 'upgrades', die te maken hebben met inclusief onderwijs, de opname van peuterspeelzaal (PSZ) en buitenschoolse opvang (BSO) ten behoeve van de ontwikkeling tot een Integraal Kindcentrum en een mogelijke upgrade naar een sportzaal i.p.v. een gymzaal. Deze 'upgrades' worden in de volgende paragrafen beschreven. Hieronder op een rijtje de berekende ruimtebehoefte:

- *Inclusief onderwijs:* 75 m²
- *Opname PSZ en BSO/Ontwikkeling IKC:* 490 m² gebouw + 144 m² buitenruimte
- *Gymzaal:* 252 m²

Het plangebied is dan ook ruim ingetekend in de situatietekening (zie bijlage 1 in de Bouwrealisatieovereenkomst), zodat er binnen de gereserveerde onderwijsvlek ruimte is om te kijken op welke plek/positie het gebouw en de buitenruimte het beste kan worden vormgegeven.

2.2. *Locatie*

De geplande nieuwbouw van de school past niet in het bestemmingsplan. Het gebied heeft nu de bestemming "Recreatief". Er is een herziening van het bestemmingsplan nodig om de nieuwbouw mogelijk te maken. Deze aanpassing valt geheel onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. We spreken dan niet meer van bestemmingsplan maar van omgevingsplan (er is dan één omgevingsplan voor de gehele gemeente). Om de nieuwbouw te realiseren zijn straks twee instrumenten mogelijk: de BOPA (buitenplanse omgevingsplanactiviteit) of een wijziging omgevingsplan. Het Voorlopig Ontwerp (VO) voor de school vormt hiervoor de basis. Aan de hand daarvan wordt bepaald welk instrument wordt gebruikt voor de ruimtelijke procedure.

2.3. *Binnensportaccommodatie*

Voor de voortgang van het project is ervoor gekozen om uit te gaan van een gymzaal i.p.v. een sportzaal.

Het Sportbedrijf voert een capaciteitsonderzoek uit naar de binnensportaccommodaties. Hierin wordt onder andere onderzocht of er voldoende onderbouwing is om de gymzaal te upgraden naar een sportzaal. Dit is een parallel proces naast de bouw van de school. Om vertraging te voorkomen, zal er gestart worden met een programma van eisen en ontwerp op basis van een gymzaal van 252 m² BVO (op basis van de Verordening), na het verstrekken van het voorbereidingskrediet. Op het moment dat we naar de gemeenteraad moeten voor het uitvoeringskrediet, moet er uitsluitel zijn over het wel of niet upgraden naar een sportzaal.

2.4. *Ontwikkeling Integraal Kindcentrum*

De opname van de peuterspeelzaal (PSZ) en buitenschoolse opvang (BSO) is geregeld in een intentieovereenkomst (zie bijlage 2 van de Bouwrealisatieovereenkomst), daarin wordt de ruimtebehoefte in beeld gebracht en een indicatie van de (kostendeckende) huurkosten gegeven.

Aan de voorzieningen voor de peuterspeelzaal worden eisen gesteld vanuit de GGD. Hier geldt een minimumoppervlakte van 3 m² vrije speelruimte per kindplaats. Buitenschoolse opvang mag in de vorm van medegebruik van diverse ruimtes, maar wel moet er een vaste plek aangewezen zijn voor elke groep kinderen om hen na schooltijd te verzamelen alvorens elders te gaan spelen.

De peuterspeelzaal (en mogelijk kinderdagopvang) krijgen eigen buitenruimte(s). Zij dienen direct vanuit de groepsruimtes toegang te hebben tot het buitenspeelsterrein. Het buitenterrein moet veilig en goed afgeschermd zijn. Deze moet voorzien zijn van een hekwerk van (minimaal) 1,20 meter hoog.

2.5. *Inclusief onderwijs*

Ieder kind heeft recht om thuisnabij onderwijs te krijgen op de school in de eigen buurt, om van daaruit sociale contacten te ontwikkelen in de woonomgeving zodat men veilig in de eigen buurt kan opgroeien.

Om te bepalen welk effect inclusief onderwijs heeft op het ruimtelijk-functioneel programma van een (nieuw te bouwen) school, moet er worden gekeken naar de verschillen tussen basisonderwijs en speciaal basisonderwijs. Het verschil in aantal is duidelijk: 90 leerlingen zitten op Speciaal Onderwijs (SO) en 3600 leerlingen op het Primair Onderwijs (PO). Op basis van deze gegevens kunnen we stellen dat 2,4% van het totaal speciaal onderwijs volgt (Bron: heusdenincijfers.nl, geraadpleegd op 01-11-2023).

De leerlingprognose geeft aan dat we rond de 420 leerlingen schommelen. 2,4% van 420 leerlingen, komt neer op ongeveer 10 leerlingen die eigenlijk SO leerlingen zouden kunnen zijn. Vervolgens nemen we het verschil in de formules om de ruimtebehoefte te bereken voor SO en PO vanuit de 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heusden 2022'. Hier zit een verschil in de vaste voet en het verschil in oppervlak per leerling, zie hieronder:

- Formule voor PO: $200 + 5,03 \cdot \text{aantal leerlingen}$
- Formule voor SO: $250 + 7,35 \cdot \text{aantal leerlingen}$
- ➔ Verschil in formules: $50 + 2,32 \cdot 10$ (aantal leerlingen dat mogelijk tot doelgroep hoort) = 75 m²

Om bovenstaande beredenering wordt er 75 m² toegevoegd aan het bouwoppervlak ten behoeve van inclusief onderwijs.

De extra vierkante meters gebouw moeten plaats bieden aan (minstens één van) de volgende programma's:

- Specifieke zorg en één op één begeleiding (breed inzetbare ruimten).
- Time-in ruimte/ concentratiewerkplekken/ prikkelvrije ruimten zullen vanuit onderwijsgebied toegankelijk en gecontroleerd moeten worden.
- In plaats van een plateaulift mogelijk opschalen naar een volwaardige lift.
- Breder functie centrale keuken – Multifunctionele ruimte.

Hoewel het buitenterrein buiten schot lijkt te blijven, wijzigt ook het programma daarvan op verschillende aspecten in meer of mindere mate.

- Integrale toegankelijkheid, het toegankelijk maken van het gebouw alleen volstaat niet meer, men moet dit breder leggen, ook het (buiten)spelen en sporten moet toegankelijk zijn.
- Opstelplaats taxi's halen en brengen, in de openbare ruimte.

3. Ruimteprogramma

Ten aanzien van het ontwerp moet aan alle relevante wet- en regelgeving en overige overheidsvoorschriften worden voldaan. Voor de functie basisonderwijs gelden de kaders uit de Wet op het Primair Onderwijs en de gemeentelijke verordening: *'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heusden 2022.'*

3.1. *Frisse Scholen*

Een schoolgebouw moet een goed binnenmilieu en een lage energierekening hebben. Bij nieuwbouw worden er hiervoor eisen geformuleerd waarop ontwerpers, installateurs en aannemers hun plannen kunnen baseren. Het PvE - Frisse Scholen gaat in op vijf thema's: 1) Energie, 2) Lucht, 3) Temperatuur, 4) Licht, 5) Geluid.

Het PvE werkt als een menukaart; als opdrachtgever bepaalt uzelf welke eisen u opneemt en op welk ambitieniveau. Het kwaliteitsniveau is een keuze op maat en per thema en hangt af van uw ambities, eventuele speciale eisen ten aanzien van het type onderwijs of leerlingen en het beschikbare budget. Voor ieder thema zijn drie ambitieniveaus vastgesteld: klasse C (Voldoende), klasse B (Goed) of klasse A (Uitmuntend).

Voor het thema 'Lucht', onderdeel 'Ruimtevolume', wordt klasse A (streefhoogte 3,2 meter) aangehouden. Voor de overige thema's wordt klasse B aangehouden.

3.2. *Natuur & landschap*

In het 'Groenbeleidsplan 2023-2028', dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 14 februari 2023, is opgenomen dat bouwen in de groenstructuur gecompenseerd moet worden.

Groenstructuur

Het gebouw komt te liggen in de groenstructuur van de gemeente Heusden. Dit betekent dat een compensatie van het verlies aan groen plaats moet vinden. Er is een sterke aanbeveling om gevel- en/of dakgroen toe te passen. Een groen dak compenseert 75% van het verloren groen. De oppervlakte van gevelgroen telt 4 keer voor de oppervlakte verloren gegane groen.

Ligging van het gebouw

Er dient zoveel mogelijk rekening gehouden te worden met andere gebruikers van het park. Het gebouw kan het park nog verder versnipperen. Om grote eenheden groen te behouden, is de wens dat het gebouw zoveel mogelijk aan de rand wordt geplaatst.

Daarnaast zal de entree naar het park en zichtbaarheid van het park niet verder verslechteren door de bouw van de school. Het gebouw zou dus geen verdere blokkade moeten zijn voor de (be)leefbaarheid van het park en bij moeten dragen aan een verbeterde entree.

Bomen

Bomen die gekapt worden in de groenstructuur moeten één op één worden gecompenseerd (zie het groenbeleidsplan).

Inpassing in het park

Om de school goed in te passen in het omliggende park is de samenwerking met een landschapsarchitect noodzakelijk. Deze kan samen met de architect de vorm en ligging, in- en uitgangen, randen, overgangen, en functies bepalen.

3.3. *Verkeer*

De veiligheid rondom de nieuwe locatie van de school in het park vormt een belangrijk aandachtspunt. De buitenruimte moet ingericht worden voor het veilig afzetten van kinderen. In de stedenbouwkundige planvorming dient dit te worden meegenomen.

Bij een basisschool is goede bereikbaar- en veiligheid van langzame verkeersdeelnemers van essentieel belang. Hoe beter de school voor voetgangers en fietsers bereikbaar is, des te minder worden leerlingen met de auto gebracht. Dit komt de verkeersveiligheid in de omgeving van de school ten goede.

De ontsluiting van de school is in een bocht met de Prins Hendrikstraat – Dillenburgstraat geprojecteerd. Deze bocht wordt met name door de aanwezigheid van het d'Oultremont College, zeer intensief gebruikt door fietsers. Ook het aandeel autoverkeer dat de leerlingen naar beide scholen brengt is juist tijdens de aanvangs- en sluitingstijden van de scholen relatief groot. Speciale aandacht wordt dan ook gevraagd voor het halen en brengen van leerlingen.

Een ander aspect is het toekomstig parkeren bij de school. Er ligt een uitdaging om de combinatie aansluiting school/parkeerterrein/verkeersstromen in goede banen leiden. Het is niet de bedoeling om een groot parkeerterrein te realiseren bij de school, bovendien dienen de docenten hun auto op eigen terrein te parkeren.

3.4. *Water*

In het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW), dat is meegenomen in het vastgestelde waterplan, is eerder op de locatie een waterberging bedacht van 1800 m². Deze aanvullende locatie moet nu ergens anders worden ingetekend, wat in het park waarschijnlijk niet volledig zal gaan lukken. Dat betekent dat de waterbergingsopgave van de school binnen het perceel opgelost moet worden. Een hard kader is de riool overstort aan de zuidzijde van het perceel, hier kan niets aan veranderd worden. Deze heeft ook een richtafstand van 30 meter.

De school heeft dus op eigen terrein een waterbergingsopgave. Per m² verhard oppervlak (dat betreft dakoppervlak en terreinverharding) dient 60 mm water te worden geborgen. Eventueel aanwezig verhard oppervlak mag niet gesaldeerd worden op de waterbergingsopgave. Wanneer dit aan de voorkant van de ontwerpogave wordt meegegeven zou het geen problemen op moeten leveren. Er is een sterke aanbeveling om een groen dak te creëren, dit kost weinig tot geen ruimte en de oppervlakte van het dak is direct gecompenseerd. Er zijn ook voordelen voor het (binnen)klimaat en de levensduur van het dak neemt toe.

Omdat de school al het hemelwater op eigen perceel verwerkt, mag alleen afvalwater via een rioolaansluiting naar de openbare ruimte geloosd worden.

4. Duurzaamheid

4.1. *Energie*

Om de energietransitie in Heusden te realiseren willen we meer energie besparen en meer duurzame energie opwekken. De gemeente wil energieneutraal zijn in 2050 d.w.z. energie besparen en door (voornamelijk) lokale opwek van duurzame energie in 100% van de energievraag kunnen voorzien.

Onder energieneutraal wordt verstaan, dat het nieuwe schoolgebouw vanaf het moment van gereedkomen:

- Geen CO₂-uitstoot door inzet van fossiele energie veroorzaakt;
- Over een geheel jaar gemeten (gesaldeerd) aantoonbaar geen energie van buiten de gemeentelijke grenzen betreft (Energie-Index EI ≤ 0);
- Over een geheel jaar gemeten netto leverancier van (fossiel uitstootvrije) energie mag zijn.

Bovenstaande geldt voor alle benodigde energie, dus zowel *gebouw gebonden energie* (lees: verwarming, koeling, luchtverversing, warmtapwater, basisverlichting) als *gebruiker gebonden energie* (bijv. specifieke verlichting, computer- en IT-netwerken, data en presentatiesystemen).

Om de doelstellingen die onder energieneutraal vallen te behalen, wordt uitgegaan van de volgende voorzieningen:

- Zonnepanelen (met optie om later een accu aan te sluiten i.v.m. netcongestie)
- Warmtepomp
- Ventilatiesysteem
- Hoogwaardige isolatie & beglazing

Als voorwaarde aan de ontwikkelende partij wordt gesteld dat de duurzaamheidseis ENG is en op geen enkele wijze afbreuk mag doen aan andere gestelde eisen van welke aard dan ook (d.w.z.: geen verslechtering mag veroorzaken). De wijze van invulling om te voldoen aan de genoemde eisen wordt in principe geheel overgelaten aan de partij die het ontwerp en/of de realisatie verzorgt.

4.2. *Circulair bouwen*

We omschrijven circulair bouwen als het bouwen gebaseerd op een gesloten kringloop waarbij de inzet van nieuwe grondstoffen wordt vermeden door producten, componenten en materialen opnieuw in te zetten, met behoud van zo hoog mogelijke functionaliteit en waarde. Daarbij wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van hernieuwbare grondstoffen, resulterend in een flexibel in te zetten bouwwerk met de kernwaarde 'gebruik' in plaats van 'verbruik'. Ofwel:

- Bij het selecteren/inkopen van materialen kan gekeken worden naar de afkomst, dus meer lokale grondstoffen inkopen en toepassen om de stikstofuitstoot tijdens de bouw te minimaliseren. Er wordt gebruik gemaakt van een, nader op te stellen, materialenlijst.
- Onderdelen moeten hergebruikt kunnen worden of opnieuw ingezet kunnen worden.

Bij het ontwerp van het gebouw moet met deze factoren rekening worden gehouden. Het gebouw moet zonder hoge kosten of veel materiaalverspilling aan te passen zijn aan veranderende gebruikerseisen of wet- en regelgeving (flexibiliteit). Dat betekent bij de nieuwbouw rekening houden met functieverandering en belevingswaarde van de omgeving.